

VALTIONEUVOSTON PERUS- JA IHMISOIKEUSYHTEYSHENKILÖIDEN VERKOSTON KO- KOUS

Aika	5.6.2018 klo 13 - 15
Paikka	Valtioneuvoston linna, kh Snellmanni
Aihe	Ajankohtaisia perusoikeusasioita EU:ssa ja kansallisesti
Osallistujat	Johanna Suurpää / OM (puheenjohtaja) Sirpa Rautio / Ihmisoikeuskeskus Elina Hakala / Ihmisoikeuskeskus Riitta Länsisyrjä / EOA Minna Ruuskanen / OKV Heidi Kaila / VNK Krista Oinonen / UM Janina Hasenson / UM Leena Morri / SM Ilkka Ojala / PLM Sonya Walkila / OM Kaisa Tiusanen / OM Yrsa Nyman / OM Satu Kaskinen / OM (sihteeri)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.03.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

Hasenson huomautti, että edellisen kokouksen materiaalina jaettu esitys on luokitusmerkinnäl-
tään ST IV KÄYTTÖ RAJOITETTU, mitä tarkoittaa, että asiakirja sisältää salassa pidettävää, suojaus-
tason IV tietoa.

Pöytäkirjassa on selostettu esityksen sisältöä. Muilta osin pöytäkirja hyväksyttiin.

3 Ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta IOK:n toiminnassa / johtaja Sirpa Rautio, Ihmisoikeuskeskus

Rautio kertoi yleisesti Ihmisoikeuskeskuksen toiminnasta. Keskuksella on ollut toimintaa 6 vuotta. Henkilöstöä on vähemmän ja keskus siis kooltaan pienempi kuin mikä oli alkuperäinen suunnitelma. EOA:n kanslian yhteydessä toimiminen on suuri synergiaetu, toisaalta hallinnollisten asioiden hoitaminen vie joskus aikaa. Keskuksen tehtävinä on edistäminen ja seuranta, tiedonkeruu ja raportointeihin osallistuminen, ja lisäksi keskuksella on erityistehtävä vammaisten oikeuksien osalta. Ihmisoikeuskeskuksella on 20-40-jäseninen ihmisoikeusvaltuuskunta, joka tuo lisäarvoa keskuksen työhön ja edistää yhteistyötä, sekä ottaa kantaa periaatteellisesti merkittäviin asioihin. Ihmisoikeuskasvatus ja -koulutus ovat keskuksen ykkösprioriteetti. Keskus tekee yhteistyötä esim. AVLen kanssa. Parhaillaan on käynnissä koulutushanke EOA:n kanssa vammaisten oikeuksista, ja keskus on myös tehnyt pienempiä teemakatsauksia mm. turvapaikanhakijoiden oikeuksista. Lisäksi valmistelussa on Istanbulin sopimukseen liittyen kannanotto. Keskuksen työn suurin puute kuitenkin on, että tutkimuskapasiteettia ja –osaamista ei ole tarpeeksi. FRA-yhteistyön osalta Rautio viittasi OM:n kanssa yhteiseen perusoikeusbarometrihankkeeseen, jota varten on nyt saatu tutkimuslupa. Rautio toimii EU:n perusoikeusviraston hallintoneuvoston puheenjohtajana. Ihmisoikeusvaltuuskunnan alaisuudessa toimii pysyvänä jaostona vammaisten ihmisoikeuskomitea, ja tämä työ on lähtenyt hyvin käyntiin. Keskuksen tehtäviin kuuluu osallistua eurooppalaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, kuten kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kansainväliseen verkostoon. Painopiste on erityisesti eurooppalaisessa yhteistyössä, mutta myös pohjoismaista yhteistyötä pyritään tiivistämään.

4 EU:n perusoikeusviraston vuosiraportti 2018 ja yhteistyö viraston kanssa / hallintoneuvoston puheenjohtaja Sirpa Rautio, EU:n perusoikeusvirasto

Rautio kertoi FRA:n strategiasta, strategia perustuu viidelle ns. pilarille, joista pääpilari on tutkimustyö (evidence-based research). FRA tekee säännöllisesti laajoja kyselytutkimuksia, kyselytutkimus maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen syrjinnän ja rikosten uhriksi joutumisen kokemuksista (EU-MIDIS). Lisäksi FRA voi antaa lausuntoja (opinions) erityisesti vaikeista aiheista. FRA tekee vahvaa työtä mm. Big data:n ja algoritmien kanssa, ja lisäksi FRA on mm. hotspoteissa mukana. FRA:n toimintarakenteissa on tapahtunut muutoksia, esim. kaksi tutkimusosastoa on yhdistetty. FRA:n johtaja O’Flaherty on panostanut hallitusten kanssa tehtävään yhteistyöhön, mikä painotus on oikein hyvä.

Hakala kertoi, että vuonna 2019 on tarkoitus järjestää koulutusta perusoikeuskirjasta yhteistyössä OM:n ja FRA:n kanssa. Tavoitteena on kouluttaa ministeriöiden virkamiehiä, erityisesti lainvalmistelijoita. Tämä liittyy myös FRA:n toiveeseen tehdä yhteistyötä kansallisella tasolla. Tavoitteena saada korkean tason kouluttajia FRA:sta sekä kansallisesti. Koulutuksen kesto on yksi päivä, ja yleisen osuuden lisäksi koulutuksessa käsitellään yksityisyyden suoja ja tietosuojaa. Koulutus järjestetään 16.1.2018.

Rautio kertoi, että FRA:n vuosiraportti julkaistaan 6.6. Ensi vuoden teema on *SDGs and fundamental rights*.

Hasenson kysyi, olisiko koulutusta mahdollista järjestää myös muille kuin virkamiehille kuten järjestötaidoille. Rautio vastasi, että jos tehdään hyvä koulutusmoduuli, tätä voi hyödyntää myös muussa koulutuksessa.

Walkila mainitsi, että FRA:lta on tulossa käsikirja perusoikeuskirjan soveltamisesta.

Oinonen esitti pj-kaudelle koulutukseksi ns. perusoikeuspassia kolmella moduulilla, joista yksi voisi olla FRA.

5 Suomen EU-pj-kauden perusoikeussuunnitelmat / neuvotteleva virkamies Kaisa Tiusanen, oikeusministeriö

Tiusanen esitteli OM:n valmisteluja pj-kauden osalta. Keskeisimpänä on neuvoston työryhmä FREMP (Perusoikeuksien, kansalaisoikeuksien ja henkilöiden vapaan liikkuvuuden työryhmä). Tärkeimpänä tehtävänä tulee olemaan neuvoston päätelmät perusoikeuskirjan soveltamisesta. Päätelmät hyväksytään vuosittain syksyllä, joten ne osuvat Suomen pj-kaudelle. Päätelmissä on yleensä näkynyt pj-maan painotukset. Yleensä pj:t ovat nostaneet esiin omaa toimintaansa myös OSA-sektorin ulkopuolelta. Myös perusoikeudet ja oikeusvaltio –konferenssista mahdollisesti saadaan elementtejä päätelmiin. FREMP – COHOM –yhteistyö on tärkeää. FRA:n johtaja O’Flaherty vierailee Suomessa marraskuussa 2018 osana Suomen pj-kauden valmisteluja. Syyskuussa 2018 järjestetään alustava FRA:n virkamiestason vierailu.

Kaila kertoi pj-kauden valmisteluista VNK:n näkökulmasta, valmistelut ovat vielä hyvin alustavassa vaiheessa. PJ-kauden agenda valmistellaan erityisesti UM:n ja OM:n kanssa.

6 Pakkoavioliittojen ehkäisyn ja torjunnan tilannekuva sekä kartoitus jatkotoimenpiteistä; OM:n koordinoiman asiakirjan esittely ja tarve muille jatkotoimenpiteille / neuvotteleva virkamies Yrsa Nyman, oikeusministeriö

Asiakirjaa ei ole vielä julkaistu, mutta Nyman esitteli pääpiirteittäin, miten selvitys tehtiin, ja mitkä olivat sen päähavainnot.

7 Ajankohtaisia perus- ja ihmisoikeusasioita

- a) kansalliset työryhmät
- b) lainvalmisteluhankkeet
- c) EU:n perusoikeusvirasto
- d) YK (ihmisoikeusvelvoitteiden ja -sitoumusten täytäntöönpanon tarkastelu)
- e) EN (ihmisoikeusvelvoitteiden ja -sitoumusten täytäntöönpanon tarkastelu)
- f) Muut järjestöt (ETYJ, muut erillisjärjestöt)

g) Muut ajankohtaiset asiat

Oinonen kertoi EIS:n 16 pöytäkirjan tulevan voimaan 1.8., jonka jälkeen myös hallinto- ja työtuo-
mioistuiimet voivat pyytää EIT:n mielipidettä (opinion). FI on ainoa pohjoismaa, jossa tämä pöytä-
kirja tulee voimaan. Vuonna 2018 kolme EN:n monitorointikomiteaa, GRETA, ECRI ja GREVIO, te-
kevät maavierailun Suomeen.

Hasenson mainitsi Suomen pj-kauden EN:ssa alkavan marraskuussa, valmistelut ovat käynnissä.
EN:ssa on käynnissä sekä budjettikriisi erityisesti Venäjän ja Turkin tilanteen vuoksi, sekä muita
poliittisia kriisejä. Suomen pj-kautta kohtaan kovat odotukset. Pj-kauden pääteemana tulee ole-
maan mm. Euroopan ihmisoikeusjärjestelmän puolustaminen ja vahvistaminen sekä osallistami-
nen, naisten oikeudet sekä radikalisoituminen. EN:n pääsihteeri Jagland on tulossa Suomeen syk-
syllä.

8 Muut asiat

Tiusanen kertoi lyhyesti PIO-ohjelman toteuttamisen seurannasta. Tarkoituksena tehdä väliarvi-
ointi, ja raportointipyyntö tätä tarkoitusta varten lähetetään ennen kesälomia verkoston jäsenille.

Seuraava kokous järjestetään syksyllä, tarkkaa ajankohtaa ei ole vielä ehdotettu.

9 Kokouksen päättäminen

Tiusanen päätti kokouksen klo 14.50.

Suurpää ja Nyman poistuivat kokouksesta klo 14.40.

LIITTEET:

1. PIO-verkoston kokouspöytäkirja 15.2.2018 (asiakohta 2)
2. Ihmisoikeuskeskuksen kysely (asiakohta 4)
3. Pakkoavioliittoselvitys, OM:n muistio (asiakohta 6)

Erityisasiantuntija

Satu Kaskinen